

## ПРО ПУБЛІЧНУ ФІНАНСОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧУ КАТЕГОРІЮ

АНОТАЦІЯ	АННОТАЦИЯ	ANNOTATION
У статті автор досліджує взаємозв'язок таких системоутворюючих категорій фінансового права, як «фінансова діяльність» та «публічні кошти». Також звертається увага на об'єкт (родовий та видовий), коло суб'єктів, стадії та методи фінансової діяльності.	В статье автор исследует взаимосвязь таких системообразующих категорій фінансового права, как «финансовая деятельность» и «публичные средства». Также обращается внимание на объект (родовой и видовой), круг субъектов, стадии и методы финансовой деятельности.	The article explores the relationship of such systems creating categories of financial law as "financial activities" and "public funds". Attention is drawn to the object (generic and specific), the range of subjects, stages and methods of financial activities.
КЛЮЧОВІ СЛОВА	КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА	KEYWORDS
публічні фонди коштів; правова природа фінансової діяльності; об'єкт фінансової діяльності; методи фінансової діяльності	публичные фонды средств; правовая природа финансовой деятельности; объект финансовой деятельности; методы финансовой деятельности	public funds of funds; legal nature of financial activities; object of financial activities; methods of financing activities

**Мушфік Іскандер Огли ДАМІРЧИЄВ**,  
к.ю.н., асистент кафедри фінансового права  
Національного юридичного університету  
імені Ярослава Мудрого

### АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Не зважаючи на те, що категорія «фінансова діяльність держави» є важливою не лише для фінансового права, наразі в чинному українському законодавстві не подано визначення цієї категорії, до того ж немає єдиного законодавчого акту, яким було б урегульовано питання щодо провадження такої діяльності. Йдеться про те, що немає цілісного акту, в якому б, наприклад, були викладені права та обов'язки органів, які провадять фінансову діяльність (такі положення наведені у різних нормативно-правових актах і дуже часто просто дублюються).

### АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідженню питань, що пов'язані із визначенням особливостей фінансової діяльності, присвячені роботи таких вчених, як: Д. О. Білінський, М. В. Карасьова, П. С. Пацурківський та інші.

### МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Завданням цієї статті є розгляд правової природи фінансової діяльності, а також аналіз особливостей такої діяльності.

### ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Намагаючись визначити принципові конструкції для фінансово-правового регулювання, ми безпосередньо торкнемося лише двох, які лежать в основі фінансово-правового регулювання, формують цілісну систему фінансового права та забезпечують шляхи узгодження складових фінансового законодавства. Такими категоріями є «фінансова діяльність» та «публічні кошти». Йдеться насамперед про нерозривну конструкцію, яка поєднує взаємообумовлені поняття, які не можуть існувати одне без одного. З одного боку, фінансова діяльність стосується руху, обігу публічних коштів за стадіями. З іншого боку, публічні кошти не є статичними, а свою життєдіяльність можуть забезпечити лише рухаючись, лише у певній динаміці. Таким чином, не можна повно уявити одне без іншого.

Зрозуміло, що фінансова діяльність, визначаючи напрям, а фактично і зміст фінансово-правового регулювання, обумовлює і формування певного системного підходу. Вихідним аспектом всіх складових характеристик фінансової діяльності є її стадійність. Йдеться про послідовну зміну стадій формування, розподілу та використання публічних коштів, що проявляється в кожному елементі системної характеристики фінансової діяльності. Ми вважаємо, що системний підхід в характеристиці фінансової діяльності має охоплювати з'ясування трьох складових: об'єкта, суб'єктів та методів. Саме це ми і розглянемо нижче.

1. *Об'єкт фінансової діяльності.* Саме через об'єкт фінансової діяльності і виражається безпосередній зв'язок між вищезгаданими категоріями «публічних коштів» та «фінансової діяльності». Об'єктом

фінансової діяльності якраз і є публічні грошові кошти. Варто наголосити на нестатичному, а динамічному аспекті характеристики цього об'єкта. Ні держава, ні територіальні громади не зацікавлені лише у накопиченні фондів. Об'єктом фінансової діяльності є саме динамічний рух публічних коштів, своєчасна, послідовна зміна кожної стадії обігу публічних коштів.

Виокремлюючи як об'єкт фінансової діяльності публічні кошти, перш за все йдеться про формування та обіг їх як централізованих фондів – бюджетів, на прикладі яких найзручніше продемонструвати значення та мету узгодження стадій формування, розподілу та використання коштів. По-перше, через узгодження цих стадій наочно можна висвітлити мету попередньої стадії: формування – для чіткого та раціонального розподілення; розподілення – для своєчасного використання згідно з цільовим призначенням; використання – для забезпечення завдань та функцій держави й територіальних громад і можливості формування таких фондів в новому циклі. Отже, об'єктом фінансової діяльності є не безпосередньо кошти, зосереджені у відповідних фондах, а їхній безпосередній постадійний рух.

Варто поряд із родовим об'єктом фінансової діяльності – публічними коштами виокремити і видові об'єкти, які характеризуватимуть специфічність видового прояву публічних коштів залежно від стадії публічної діяльності. Так, на стадії формування – об'єктом будуть надходження до централізованих та децентралізованих публічних фондів; на стадії розподілення – деталізація частин сформованих публічних фондів за відповідними розпорядниками, що мають або їх витратити за цільовим призначенням або розподілити далі; на стадії витрачання – кошти, які мають забезпечити певні видаткові операції для фінансування завдань та функцій держави й територіальних громад.

*2. Суб'єкти фінансової діяльності.* Сукупність учасників фінансової діяльності не надто, однак відрізняється від системи суб'єктів фінансових правовідносин. Якщо серед останніх ми маємо виокремити всіх осіб, для яких в той чи інший спосіб характерна фінансова правосуб'єктність і які безпосередньо беруть участь у правовідносинах щодо руху публічних коштів, то до суб'єктів фінансової діяльності входить і коло учасників, що безпосередньо не представлені в фінансових правовідносинах, а свої інтереси реалізують через наділення або делегування повноважень відповідним представникам (перш за все, державним органам).

Характеризуючи фінансову діяльність через активну поведінку владних суб'єктів, на перший погляд може скластися враження, що фінансова діяльність зводиться до реалізації управлінських функцій

органів, які уповноважені державою та територіальними громадами щодо організації та контролю за обігом публічних коштів. Справді, фінансова діяльність дуже часто визначається як діяльність державних органів у відповідній сфері (бюджетній, податковій тощо) публічних фінансових відносин. Навряд чи з цим можна беззаперечно погодитись. Звісно, складно переоцінити значення поведінки суб'єкта, який є власником коштів, що регулюються фінансово-правовою галуззю. Саме власник (держава й територіальні громади) визначає відповідні правила поведінки в цій сфері.

В той же час було б незрозумілим (а на жаль, такий підхід наявний у чинному фінансовому законодавстві), коли б власник коштів головним призначенням впорядкування відповідного типу відносин вважав врегулювання виключно своєї поведінки. Саме тому фінансова діяльність беззаперечно включає і регулювання поведінки зобов'язаних осіб – тих учасників фінансових відносин, за рахунок яких і формуються, утворюються публічні фонди коштів. Упорядкування поведінки цих осіб, хоча і має певний залежний характер, але є надто важливим саме в сенсі формування об'єкта фінансової діяльності.

Тож, ведучи мову про суб'єктів фінансової діяльності, можна зробити декілька висновків. По-перше, акцент законодавця на головну роль органів, що представляють владного суб'єкта в фінансовій діяльності, обумовлює певний похідний зв'язок – ця діяльність зосереджена на контролі за поведінкою зобов'язаних суб'єктів. Тобто суб'єктний аспект змісту фінансової діяльності передбачає нерозривний діалектичний зв'язок між діяльністю зобов'язаних суб'єктів (платників, представників, розпорядників тощо) щодо формування об'єкта фінансової діяльності (публічних фондів коштів) та діяльністю владних суб'єктів щодо організації та контролю за цим.

Повертаючись до стадійного аспекту характеристики фінансової діяльності, хотілося б зауважити, що він має відображати і специфіку суб'єктного складу. Зокрема, на стадії формування коштів суб'єктами фінансової діяльності є владні особи (відповідні державні органи) та зобов'язані особи (юридичні та фізичні особи, за рахунок діяльності та коштів яких якраз і формуються публічні фонди коштів). На стадії розподілення суб'єктами фінансової діяльності є виключно владні суб'єкти, які, відповідно до бюджетної класифікації (а йдеться переважно про бюджетні кошти – централізовані публічні фонди), мають розподілити публічні фонди за призначенням. На стадії витрачання суб'єктний склад фінансової діяльності охоплює владних суб'єктів, отримувачів бюджетних коштів, які мають витратити виділені кошти згідно з цільовим призначенням.

3. *Методи фінансової діяльності.* Обумовлюються насамперед реалізацією публічного інтересу, на що і спрямована фінансова діяльність. Цим пояснюється переважна імперативність приписів в процесі такої діяльності, коли власник коштів організує та визначає як всі підстави, так і специфіку організації проходження за стадіями власних коштів. Навряд чи можна вимагати від нього, щоб він пропонував будь-які умови різних домовленостей. Беззаперечно, певні угоди та погодження можуть бути, але всі вони спрямовані на забезпечення більш раціонального та своєчасного виконання імперативного припису. Розглядаючи методи фінансової діяльності залежно від її стадійної класифікації, склалася і певна диференціація таких методів [1, с.15-16].

Стадія формування публічних грошових коштів передбачає застосування методів обов'язкової та добровільної мобілізації коштів до централізованих та децентралізованих публічних фондів. Щодо обов'язкової мобілізації, то це більш-менш зрозуміло – стосовно сплати податків та зборів, обов'язкових платежів неможливо домовлятися – це регулюється імперативним обов'язком, який закріплений у ст. 67 Конституції України [2]. Зрозуміло, що імперативний припис щодо обов'язковості сплати відповідних платежів стосується не лише податків та зборів, а й податкових платежів, які мають примусовий характер (адміністративні штрафи, різновиди донарахувань тощо) [3, ст. 9]. Складнішою є ситуація із застосуванням методів добровільної мобілізації.

В деяких випадках посилання на подібний метод дає підстави наголошувати на застосуванні в фінансовому праві диспозитивних засобів упорядкування поведінки учасників відносин [4,5]. З цим складно погодитись. Принциповим посиланням науковців в цьому випадку є наведення прикладу з відносинами державного кредиту. На перший погляд, це певний різновид договірних відносин між емітентом (державою) та набувачем державного цінного паперу. Але навряд чи це так, оскільки особа, яка купує облігацію державної внутрішньої позики або казначейський сертифікат, не може нічого змінити. Добровільність стосується лише намагання придбати чи ні таке боргове зобов'язання – тобто підстав виникнення відносин, безпосередньо юридичного факту. Але ні в якому разі добровільність не є характерною рисою для узгодження позицій або умов такої угоди. В певному сенсі ця ситуація нагадує договір приєднання в цивільному праві, який теж, на наш погляд, має певні імперативні риси.

Стадія розподілення публічних коштів обумовлює використання методів фінансування та кредитування. При цьому, хотілося б наголосити, що ці два методи є взаємопов'язаними через співвідношення інтер-

есів суб'єктів фінансових правовідносин. Йдеться про безпосередню реалізацію публічного інтересу. Якщо із методом фінансування все більш-менш зрозуміло – публічний суб'єкт передає на безповоротній основі кошти іншим учасникам фінансової діяльності для виконання відповідних завдань та функцій, то із методом кредитування ситуація дещо відмінна від загальної конструкції та принципів кредитних відносин. Йдеться не про надання державою чи територіальними громадами коштів на поворотній основі, за плату і т.д. (тобто про загальні принципи кредитування), а навпаки. Кредитні відносини в фінансовій діяльності набувають форми публічного кредиту (переважно державного). В цих умовах позичальником є держава (або територіальні громади); кредитором – юридичні та фізичні особи; форма – емісія специфічних цінних паперів (наприклад, на рівні держави – облігації державної внутрішньої позики та казначейські сертифікати); мета – мінімізація дефіциту бюджету.

Стадія використання поєднує класифікацію методів фінансової діяльності за низкою обставин: а) за об'єктом; б) за суб'єктами; в) за формою (готівкові та безготівкові). Фінансова діяльність на стадії використання може обумовлювати застосування різних методів залежно від об'єкта, яким може бути, приміром, окремий регіон (область, місто), окремий отримувач бюджетних коштів тощо.

Щодо визначення природи фінансової діяльності, хотілося б звернути увагу ще на одну особливість. Ця категорія в фінансово-правовому регулюванні є категорією матеріального чи процесуального права? Знов-таки, постає діалектичне запитання: а чи можливе в фінансовому праві існування виключно матеріальних категорій. Здається, ні. Будь-який матеріальний припис має забезпечувати обіг публічних коштів, саме тому предмет фінансового права і зосереджено на організації та забезпеченні руху публічних коштів. Тобто зміст його тягнє до визначення та закріплення системи процедур, які узгоджують поведінку суб'єктів фінансової діяльності та мають забезпечувати раціональний підхід від однієї стадії руху публічних коштів до іншої.

#### *Список використаної літератури:*

1. Фінансове право: підр. / М.П. Кучерявенко, Д.О. Білінський, О.О. Дмитрик та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф. М.П. Кучерявенка. – Х.: Право, 2013. – 400 с.
2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
3. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, №15-16, № 17. – Ст. 112.
4. Карасева М. В. Финансовое право. Общая часть: учеб. – М.: Юристъ, 2004. – 576 с.
5. Финансовое право: учеб./отв. ред. Запольский С.В. – 2011. – 792 с.

# ЮРИДИЧНИЙ ЖУРНАЛ



**НПУ ім. М.П. Драгоманова**

## РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Акуленко В. І. – д.ю.н., професор  
Андрусишин Б. І. – д.і.н., професор  
Андрущенко В. П. – д.ф.н., професор, академік НАПН України  
Бабкін В. Д. – д.ю.н., професор  
Виноградова Г. В. – к.ю.н.  
Гончаренко В. Г. – д.ю.н., професор, академік НАПрН України  
Губань Р. В. – к.ю.н., доцент  
Денисов В. Н. – д.ю.н., професор  
Дідікін А. Б. – к.ю.н. (Російська Федерація)  
Довгерт А. С. – д.ю.н., професор  
Касперський І. П. – к.ю.н.  
Кисіль В. І. – д.ю.н., професор  
Купіна Л. Ф. – к.ю.н., доцент  
Курчєєв В. С. – д.ю.н., професор (Російська Федерація)  
Максимов В. В. – к.ю.н.  
Максимова С. В. – науковий співробітник, шеф-редактор  
Марущак А. І. – д.ю.н., професор  
Мережко О. О. – д.ю.н., професор  
Мікулін В. П. – д.ю.н., професор  
Огірко Р. С. – к.ю.н., доцент  
Омельченко А. В. – д.ю.н., доцент  
Омельченко І. К. – к.ю.н., доцент  
Онщенко Н. М. – д.ю.н., професор  
Пархоменко Н. М. – д.ю.н., старший науковий співробітник  
Руденко М. В. – д.ю.н., професор  
Скулиш Є. Д. – д.ю.н., професор  
Токарчик Р. А. – д.ю.н., професор (Польща)  
Цибуленко Є. М. – доктор права, професор (Естонія)  
Шемшученко Ю. С. – академік НАН України, д.ю.н., професор  
Шимон С. І. – к.ю.н., доцент

ВИДАВНИЧА ОРГАНІЗАЦІЯ  
«ЮСТІНІАН»  
2015

Правове видання  
«ЮРИДИЧНИЙ ЖУРНАЛ»  
№1(151) 2015  
Засновано у березні 2002 р.  
Реєстр. свід-во KB № 5927  
від 12.03.2002 р.

Обсяг: 136 стор.  
Формат: 60x84/8

Видавець:  
ТОВ ВО «ЮСТІНІАН»

Генеральний директор  
**Ірина ОМЕЛЬЧЕНКО**

Шеф-редактор  
**Світлана МАКСИМОВА**

Виконавчий директор  
**Олена ОСМОЛОВСЬКА**

Редактор  
**Анна РОДЮК**

Літературний редактор  
**Марина ЛОМАКІНА**

Комп'ютерна верстка  
**Андрій СЕМЯНОВИЧ**

Адреса редакції: 04050, м. Київ,  
вул. Герцена, 17/25, оф. 91  
Поштові реквізити:  
04050, м. Київ, а/с №39  
Тел.: +38 (044) 230-01-73/74  
E-mail: journal@justinian.com.ua  
Сайт: www.justinian.com.ua

Ціна договірною

**Від редакції:**  
Матеріали, що надсилаються  
для опублікування, мають  
бути ексклюзивними й не  
публікуватися в інших виданнях.  
Редакція залишає за собою  
право редагувати будь-які  
матеріали, що надійшли  
до видавництва.  
Рукописи не рецензуються  
і не повертаються.  
Опубліковані матеріали  
містять думку автора, яка  
може не завжди збігатися  
з позицією редакції.  
Передрук статей можливий  
лише з письмового  
дозволу редакції.

Матеріали, позначені знаком ®,  
публікуються на правах  
реклами.  
З питань розміщення реклами  
звертатися до редакції.  
За зміст рекламних матеріалів  
відповідальність несе  
рекламодавець.

© Авторські права захищено

Журнал надруковано  
в ПП «Фірма «Грамна»,  
03151, м. Київ,  
просп. Повітрофлотський, 94а

Підписано до друку 02.02.2015 р.

Наклад 4500 прим.



## РЕГУЛЮВАТИ СЛІД ВДУМЛИВО...

*Primum vivere  
Groshi ne пахнуть*

Гроші не пахнуть. В історичній літературі стверджують, що саме так, не приховуючи задоволення, римський імператор Веспасіан радів після отримання у власну казну податків, що були накладені ним на громадські вбиральні Риму. Здається, відтоді мало що змінилось, та ба, навіть більше, ця фраза у сильних світу цього набула всезагальних масштабів... Гроші не пахнуть – так думають люди, що наживаються на горі, крові, війні, поширенні наркотиків, фінансуванні тероризму. Однак, крім суду людського, який часто не досягає мети, та й навіть дотягнутися до таких людей не може, існує ще й вищий, Божий суд, про який слід завжди пам'ятати... Про те що гроші не пахнуть, думали і горе-законотворці, що обкладали протягом століть цікавими податками жителів багатьох країн світу. Зробимо невеличкий екскурс в історію. Приміром, у Британії в XIV столітті було введено податок на життя (певно, мрія кожного податківця). Людина мусила платити за те лише, що вона живе на цьому світі. Однак введення такого податку призвело до величезного кривавого бунту і дуже скоро його відмінили. Всім відомий податок на бороди, введений російським царем Петром I в 1689 р., і слід сказати, що за несплату суворо карали. Ще одним цікавим податком порадувала людськість неосяжна Російська Імперія. На початку XX ст. в Алтайському краї існував податок на полоскання білизни в ополонці – бралось 20 копійок за зиму..., а також по 2 копійки за кожен похід до води з коромислом... От справді, не досягнути розумом Росію.... В Голландії протягом кількох століть діяв податок на вікна. Тож цей період залишив нам чимало будиночків на 3 вікна як пам'ятку того часу. З недавніх цікавих податків – 1993 р. у Італійській Венеції (місті-музеї) було введено податок на тінь, його сплачують власники закладів, тенти та накриття яких відкидають тінь на площі міста (комунальну власність).

Ні в якому разі не подумайте, що ми проти податків, адже фінанси і податки – кровноносна система державного організму, без них не може ні жити, ні нормально функціонувати жодна держава світу. Адже саме завдяки податкам фінансуються соціальні програми, фонд пенсійного забезпечення, ремонт і будівництво дитячих садків, шкіл, лікарень, доріг. Та вони мають бути розумними, продуманими, системними, і, найголовніше – справедливими... Лише так може державний механізм функціонувати нормально без збоїв та соціальних катаклізмів.

Про необхідність податкової реформи й непомірне податкове навантаження на підприємців і бізнес не говорив в нашій країні та в спеціальній пресі хіба що ледар. І ось начебто такі довгоочікувані зміни відбулися, задекларовану податкову реформу здійснено, кількість податків скорочено. Однак, чи змінилось податкове навантаження на малий та середній бізнес? Чи почали багаті платити більше і чи змінилася структура оподаткування? Чи діятиме так давно обговорюваний податок на розкіш? Що таке податковий компроміс? Всі ці питання не могли бути не зацікавити й нас, тож тема цього числа «ЮЖ» – податкове право і відповіді на всі вищезгадані питання ви зможете знайти на наших шпальтах.

Цього року на вас чекають нові рубрики, аналіз новел законодавства, розбір цікавих судових справ. У нас, як завжди, багато корисного і цікавого!

Залишайтеся з нами.

З повагою, шеф-редактор **Світлана Максимова**



## **РОЗДІЛ I. ЮРИДИЧНИЙ СВІТ . . . . . 7**

### **ГІСТЬ РЕДАКЦІЇ**

- «Можливість податкового компромісу для юросіб  
є малоймовірною за відсутності «домовленостей»  
з Державною фіскальною службою» – *Данило Гетманцев* . . . . . 8

### **ЮРИДИЧНІ НОВИНИ**

- Правничі новини України . . . . . 10  
Правничі новини світу . . . . . 12  
Новини юридичних фірм . . . . . 14  
Новини судочинства . . . . . 18

### **ЗАКОНОТВОРЧІСТЬ**

- Володимир Ткаченко* «Нова українська прокуратура:  
спроби аналізу» . . . . . 20

### **З МІСЦЯ ПОДІЇ**

- Майя Льгова, Людмила Олішевич* «Інтелектуальна власність  
в сучасній Європі» . . . . . 27

## **РОЗДІЛ II. ДУМКА НАУКОВЦЯ . . . . . 29**

### **NOTA VENE: ПОДАТКОВЕ ПРАВО**

- Андрій Олефір* «Оподаткування як ключовий засіб державного  
регулювання економіки» . . . . . 30
- Артем Котенко* «Принципи податкового законодавства:  
порядок визначення та закріплення» . . . . . 41
- Микола Кучерявенко* «До проблеми визначення  
юрисдикційності податкових спорів» . . . . . 44
- Антон Монаєнко* «Можливості оскарження в судовому порядку  
наказів керівника податкового органу про призначення  
позапланової перевірки» . . . . . 48



## ФІНАНСОВЕ ПРАВО

*Галина Россіхіна* «Місце колізій в процесі застосування правових норм, що регулюють публічну фінансову діяльність» .. 51

*Мушфік Іскандер Огли Дамірчиев* «Про публічну фінансову діяльність як системоутворюючу категорію» ..... 57

## МИТНЕ ПРАВО

*Олександр Головашевич* «Розвиток правового регулювання трансфертного ціноутворення» ..... 57

## ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

*Геннадій Андросчук* «Право на анонімність в інтернеті в різних юрисдикціях: стан і проблеми»..... 64

*Антон Коваль* «Вдосконалення законодавства як запорука ефективного захисту прав інтелектуальної власності» ..... 72

## АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

*Леонід Белкін* «До питання про оскарження накладення стягнень за адміністративні правопорушення» ..... 81

## **РОЗДІЛ III. ПОГЛЯД ПРАКТИКА ..... 87**

### **НОТА ВЕНЕ: ПОДАТКОВЕ ПРАВО**

*Михайло Жернаков* «Чи повинні фіскальні органи бути позивачами в адміністративному суді?» ..... 88

*Ярослава Горобцова* «Деякі категорії справ, які розглядаються окружними адміністративними судами за участю органів доходів і зборів» ..... 92

*Володимир Кравчук* «Строки оскарження податкових повідомлень-рішень: проблеми правозастосування» ..... 95

*Ігор Самсін* «Питання щодо процедури узгодження податкового зобов'язання»..... 100

## ПРАВОСУДДЯ

*Семен Яценко* «Право на справедливий суд»..... 103



## МЕДИЧНЕ ПРАВО

*Костянтин Тихомиров* «Панацея для здоров'я.  
Обов'язкове медичне страхування – чому саме воно?» ..... 105

## ЗАХИСТ ДАНИХ

*Ігор Дерев'янка* «Проблемні аспекти доступу до публічної  
інформації» ..... 107

## ФІНАНСОВЕ ПРАВО

*Ольга Дмитрик* «Чи потрібен Фінансовий кодекс України?» .... 109

## ІСТОРІЯ СУДОЧИНСТВА

*Катерина Мінаєва* «Судова практика у справах  
про визнання угод недійсними: історичний аспект» ..... 114

## **РОЗДІЛ IV. ВСЕ ДЛЯ ЮРИСТА ..... 121**

### ІСТОРІЯ АДВОКАТУРИ

*Михайло Петрів* «Адвокат, генерал-хорунжий УНР  
Роман Дашкевич (до 140-річчя від дня смерті)» ..... 122

### ДОПОМОГА УЧАСНИКАМ АТО

*Олена Коч* «Громадська організація «Юридична сотня» ..... 128

